

СУТНІСТЬ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ТА ЙОГО МІСЦЕ У ПІДТРИМЦІ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Бондар Н.М., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна

Кошарний В.О., Національний транспортний університет, Київ, Україна

THE ESSENCE MACHINERY OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS AND ITS PLACE IN SUPPORT OF TOURISM IN UKRAINE

Bondar N.M., Candidate of Economic Sciences, National Transport University, Kyiv, Ukraine

Kosharnyi V.A., National Transport University, Kyiv, Ukraine

СУЩНОСТЬ МЕХАНИЗМА ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА И ЕГО МЕСТО В ПОДДЕРЖКЕ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В УКРАИНЕ

Бондарь Н.Н., кандидат экономических наук Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Кошарный В.А., Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми. Одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки України є туристична сфера. Матеріальну базу туристичної сфери формує туристична інфраструктура – сукупність штучно створених рекреаційних закладів (санаторіїв, баз відпочинку, готелів, ресторанів тощо) та супутніх об'єктів, що побудовані для загального користування за рахунок державного інвестування (автомобільні та залізничні дороги, пункти перепуску, вокзали, порти, аеропорти, лікарні тощо) [1, с.224]. Зрозуміло, що інфраструктура туризму не може розглядатись як абсолютно самостійна сфера економіки, яка не пов'язана з іншими галузями. Незважаючи на відмінність деяких ознак туристичної галузі від інших, процедури управлінської практики, у тому числі прийняття рішень щодо розвитку, залучення інвестицій, формування джерел фінансування відповідних проектів є спільними з іншими галузями.

Сьогодні для забезпечення розвитку туризму в Україні гостро стоять питання створення та підтримки туристичної інфраструктури, вирішення яких не тільки реалізує міжнародний конкурентоспроможний потенціал України як об'єкту туризму, а й забезпечить робочими місцями населення регіонів, створить умови для збереження природних ресурсів та захисту навколишнього середовища, покращить соціально-економічний стан територій.

Обмеженість бюджетних коштів та високі ризики відповідних інвестиційних проектів для приватних інвесторів стримує розвиток туристичної інфраструктури. Одним з шляхів стимулювання розвитку туристичної інфраструктури є використання механізму державо-приватного партнерства (ДПП).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання використання механізму державно-приватного партнерства у різних галузях інфраструктури досліджувались такими фахівцями, як Екінтою Е., Бек М., Хардкасл К. [2], Ходж Г., Грів К. [3], Варнавський В. [4] та іншими. Увагу обґрунтуванню використання механізму державно-приватного партнерства у розвитку інфраструктурних галузей приділяли й автори цієї статті [5].

У той же час, стосовно туризму питання застосування партнерських взаємодій держави і приватного бізнесу, зокрема в Україні, досліджувались мало. Згідно закону України «Про державно-приватне партнерство», однією з сфер застосування державно-приватного партнерств є «туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт» [6].

Постановка завдання. Метою дослідження є з'ясування місця державно-приватного партнерства в забезпеченні інвестиційної політики розвитку туристичної інфраструктури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як вже зазначалось, розвиток туризму неможливий без розвитку відповідної транспортної інфраструктури, культури, медицини. Отже, реалізація проектів розвитку у сфері туризму потребує узгодженої реалізації й проектів, що забезпечують розвиток об'єктів транспортної інфраструктури (доріг, мостів, тунелів, портів тощо), медицини (санаторіїв), культури (природних заповідників та культурних пам'яток).

Сьогодні немає єдиного розуміння сутності державно-приватного партнерства. Так, низка науковців, зокрема П.Нійкам, М.Ван де Бурш, Дж. Відін'ї [7] розглядають ДПП як співпрацю державного та приватного секторів для реалізації спільної цілі за умов об'єднання ресурсів з метою збільшення вигід від використання їхніх відповідних компетенцій та сильних сторін.

Е. Екінтой, М. Бак, К. Хердкастл приділяють більше уваги юридичним аспектам механізму ДПП, і визначають його як довгостроковий контракт між державним органом та приватним сектором, згідно якого ресурси та ризики розподіляються для цілей розвитку суспільної інфраструктури [2, С.5].

Державно-приватне партнерство в Україні — це система відносин між державним та приватним партнерами, при реалізації яких ресурси обох партнерів об'єднуються з відповідним розподілом ризиків, відповідальності та винагород (відшкодувань) між ними, для взаємовигідної співпраці на довгостроковій основі у створенні (відновленні) нових та/або модернізації (реконструкції) існуючих об'єктів, які потребують залучення інвестицій, та у користуванні (експлуатації) такими об'єктами.

Результат державно-приватного партнерства галузі туризму може як матеріальним (створення туристичних інформаційних центрів, придбання нового обладнання, створення підприємства, тематичного парку, сільських садиб, тимчасових помешкань, туристичної стежки тощо), так і нематеріальним (створення туристичного кластера, туристично-рекреаційної зони, дестинації, репозиціонування дестинації, розробка програмного продукту, розвиток окремих видів туризму, впровадження програми розвитку туристичних підприємств, підвищення безпеки туристів, управління заповідною територією, освітні програми тощо).[196]

Дж. Ходж та К.Грів визначають ДПП як інституційну угоду між державним та приватним секторами з метою співпраці, яка реалізується через створення нової організаційної одиниці [3, С.12]. У цьому визначенні з'являється новий обов'язковий елемент, а саме: нова організаційна одиниця, яка і несе відповідальність із боку приватного сектору за реалізацію проекту.

В.Г. Варнавський вважає, що «державно-приватне партнерство являє собою юридично оформлену (як правило, на фіксований строк), систему відносин, що передбачає співінвестування та розподіл ризиків між державою та муніципальними утвореннями, з одного боку, та громадянами та юридичними особами — з іншого, предметом якої виступають об'єкти державної та (або) муніципальної власності, а також послуги, що виконуються та (або) надаються державними та муніципальними органами, організаціями, установами та підприємствами [4, С.46]

У матеріалах Європейської економічної комісії ООН підкреслюється, що ДПП створюється з метою забезпечення фінансування, планування, виконання та експлуатації об'єктів, виробництва та надання послуг державного сектору. Його ключовими особливостями є [8, С.1]: 1) довгостроковість забезпечення та надання послуг (іноді до 30 років); 2) передача ризиків приватному сектору; 3) різноманіття форм довгострокових контрактів, що укладаються юридичними особами з державними та муніципальними структурами.

Отже, незважаючи на різне трактування поняття ДПП як у вітчизняній, так й зарубіжній практиці, цей термін є певного роду «парасолькою», яка охоплює широкий спектр угод між державним та приватним сектором, спрямованих на експлуатацію суспільної виробничої та соціальної інфраструктури або надання державних послуг. При цьому у розумінні такого партнерства спостерігається низка основних спільних рис: 1) модель взаємодії держави та приватного бізнесу передбачає об'єднання їхніх зусиль та ресурсів (у тому числі сильних сторін та переваг); 2) між учасниками партнерства обов'язково має місце розподіл ризиків; 3) метою створення партнерств є реалізація найбільш суспільно значущих проектів; 4) взаємодія держави та приватного бізнесу передбачає довгострокову основу; 5) предметом партнерства є управління, розвиток та використання об'єктів державної та муніципальної власності; 6) відбувається зміна статусу держави з володільця

послуг на споживача послуг [5, с.66].

Залучення у розвиток туризму інвестицій на умовах ДПП потребує створення відповідного інституційного середовища: правової бази, сприятливого інвестиційного клімату, гарантій приватним інвесторам з боку держави, обґрунтованого розподілу ризиків між державним та приватним партнерами. Всі ці питання неможливі без належної уваги уряду, розробки та реалізації стратегії розвитку туристичної галузі, створення передумов реалізації відповідних проектів на засадах ДПП.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, на нашу думку, під державно-приватним партнерством слід розуміти будь-які договірні або організаційні форми взаємодії держави та приватного капіталу, що передбачають передачу приватному бізнесу з боку держави певних повноважень з проектування, будівництва, управління, фінансування, експлуатації та обслуговування об'єктів на основі укладених типових контрактів (договорів) для здійснення суспільно значущих проектів із заздалегідь визначеними державою вимогами щодо результатів їхньої реалізації, а також розподіл пов'язаних із ними ризиків та очікуваних прибутків між учасниками. Такими об'єктами у туристичній сфері можуть бути створення та управління заповідниками, ботанічними садами, створення та розвиток тематичних парків, туристичних дестинацій, створення туристичних рекреаційних зон, сільських зелених садів, підвищення безпеки туристів, побудова котеджів, наметів для туристів на території заповідників.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Менеджмент туристичної індустрії: Навчальний посібник / За ред. проф. І.М.Школи. - Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2003. - 662 с.
2. Akintoye A., Beck M., Hardcastle C. Public-Private Partnerships: Managing Risks and Opportunities. Oxford, UK; Malden, MA: Blackwell Science, 2003. – pp.448
3. Hodge G., Greve C. Public-Private Partnerships: An International Performance Review // Public Administration Review. 2007. June. P. 37–49.
4. Варнавский В.Г. Партнерство государства и частного сектора: формы, проекты, риски / В.Г. Варнавский. – РАН; Институт мировой экономики и международных отношений. — М. : Наука, 2005. — 315с.
5. Бондар Н.М. Розвиток транспортної інфраструктури України на засадах державо-приватного партнерства: монографія / Н. М.Бондар. – К.: НТУ, 2014. – 336 с.
6. Про державно-приватне партнерство: закон України від 1.07.2010 №2404-VI// Офіційний вісник України від 09.08.2010 - 2010 р., № 58, стор. 17, ст. 1988, код акту 52182/2010
7. Nijkamp P. A Comparative Institutional Evaluation of Public Private Partnerships in Dutch Urban Land-Use and Revitalization Projects / Nijkamp P., Van der Burch M., Vidigni G. // Urban Studies. 2002. Vol. 39. N 10. P. 1865–1880.
8. Практическое руководство по вопросам эффективного управления в сфере государственно-частного партнерства. Европейская экономическая комиссия Организации Объединенных Наций / Организация Объединенных Наций, Нью-Йорк и Женева, 2008 —128с.
9. Лісіцина І. І., Державно-приватне партнерство в галузі туризму: зарубіжний досвід, Бізнесінформ No 11 '2013 – Харків, – С. 196.

REFERENCES

1. Management of tourism industry: Textbook / Ed. prof. I.M.Shkoly. - Chernivtsi: CHTEI KNTEU, 2003. - 662 p.
2. Akintoye A., Beck M., Hardcastle C. Public-Private Partnerships: Managing Risks and Opportunities. Oxford, UK; Malden, MA: Blackwell Science, 2003. - rr.448
3. Hodge G., Greve C. Public-Private Partnerships: An International Performance Review // Public Administration Review. 2007. June. P. 37-49.
4. The VG Varnavskyy Partnership, partial and state sector: forms, projects, risk / VG Varnavskyy. - RAS; Myrovoy Institute of Economy and mezhdunarodnyh relations. - Moscow: Nauka, 2005. - 315s.
5. Cooper NM The development of transport infrastructure Ukraine on the basis of state-private partnership: monograph / AN M.Bondar. - K.: NTU, 2014. - 336 p.
6. On the public-private partnership: the law of Ukraine on 1.07.2010 №2404-VI // Official Gazette of

7. Nijkamp P. A Comparative Institutional Evaluation of Public Private Partnerships in Dutch Urban Land-Use and Revitalization Projects / Nijkamp P., Van der Burch M., Vidigni G. // Urban Studies. 2002. Vol. 39. N 10. P. 1865-1880.

8. Prakticheskoe guidance on the question effektivnoho management in state-sphere, partial partnership. Evropeyskaya Economic Commission of organization Ob'edynennyh Nazi / Nazi Ob'edynennyh Organization, New York and Geneva, 2008 -128s.

9. Lisitsyna I.I., Public-private partnership in tourism: international experience, BusinessInform No 11 '2013 - Kharkiv - S. 196.

РЕФЕРАТ

Бондар Н.М. Сутність механізму державно-приватного партнерства та його місце у підтримці розвитку туризму в Україні / Н.М. Бондар, В.О. Кошарний // Економіка та управління на транспорті. – К.: НТУ, 2015. – Вип. 1.

Метою дослідження є з'ясування місця державно-приватного партнерства в забезпеченні інвестиційної політики розвитку туристичної інфраструктури.

Об'єктом теоретичних досліджень є розвиток туристичної інфраструктури.

Предметом дослідження є інструменти інвестиційної підтримки розвитку.

Сьогодні для забезпечення розвитку туризму в Україні гостро стоять питання створення та підтримки туристичної інфраструктури, вирішення яких не тільки реалізує міжнародний конкурентоспроможний потенціал України як об'єкту туризму, а й забезпечить робочими місцями населення регіонів, створить умови для збереження природних ресурсів та захисту навколишнього середовища, покращить соціально-економічний стан територій.

В той же час обмеженість бюджетних коштів та високі ризики відповідних інвестиційних проектів для приватних інвесторів стримує розвиток туристичної інфраструктури. Одним з шляхів стимулювання розвитку туристичної інфраструктури є використання механізму державно-приватного партнерства (ДПП).

В статті розглянуті визначення ДПП, виявлені їх спільні риси. Запропоновано власне визначення Державно-приватного партнерства і сформульовані напрямки створення інституційного середовища реалізації проектів розвитку туристичної інфраструктури на умовах ДПП.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО, ІНВЕСТИЦІЇ, ТУРИЗМ, ТУРИСТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА, МЕХАНІЗМ СТВОРЕННЯ.

ABSTRACT

Bondar N.M., Kosharnyi V.O. The essence machinery of public-private partnership and its role in supporting the development of tourism in Ukraine. Economics and management on transport. – Kyiv. National Transport University. 2015. – Vol. 1.

The study aims to clarify the place of public-private partnerships to provide investment policy rozvyku tourist infrastructure.

The object of theoretical research is the development of tourism infrastructure.

The study examined the tools of investment support.

Today, for the development of tourism in Ukraine acute the creation and support of tourism infrastructure solution which not only implements international competitive potential of Ukraine as an object of tourism, but also provide jobs for the population of the regions, create conditions for the preservation of natural resources and environmental protection, improve the socio-economic status areas.

At the same time, limited budget and high risks relevant investment projects for private investors holding back the development of tourism infrastructure. One way to stimulate the development of tourism infrastructure is a mechanism state-private partnership (PPP).

The article deals with the definition of PPP identified their common features. A proper definition of Public-Private Partnerships and defined areas create an institutional environment projects of tourism infrastructure in terms of PPP.

KEY WORDS: PUBLIC PRIVATE PARTNERSHIP, INVESTMENT, TOURISM, TOURISM INFRASTRUCTURE, MACHINERY OF CREATION.

РЕФЕРАТ

Бондарь Н.Н. Сущность механизма государственно-частного партнерства и его место в поддержке развития туризма в Украине / Н.Н. Бондарь, В.А. Кошарный // Экономика и управление на транспорте. – К.: НТУ, 2015. – Вып. 1.

Целью исследования является выяснение места государственно-частного партнерства в обеспечении инвестиционной политики развития туристической инфраструктуры.

Объектом теоретических исследований является развитие туристической инфраструктуры.

Предметом исследования являются инструменты инвестиционной поддержки развития.

Сегодня для обеспечения развития туризма в Украине остро стоят вопросы создания и поддержки туристической инфраструктуры, решение которых не только реализует международный конкурентоспособный потенциал Украины как объекта туризма, но и обеспечит рабочими местами населения регионов, создаст условия для сохранения природных ресурсов и защиты окружающей среды, улучшит социально-экономическое положение территорий.

В то же время ограниченность бюджетных средств и высокие риски соответствующих инвестиционных проектов для частных инвесторов сдерживает развитие туристической инфраструктуры. Одним из путей стимулирования развития туристической инфраструктуры является использование механизма государственно-частного партнерства (ГЧП).

В статье рассмотрены определения ГЧП, выявлены их общие черты. Предложено собственное определение Государственно-частного партнерства и сформулированы направления создания институциональной среды реализации проектов развития туристической инфраструктуры на условиях ГЧП.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО, ИНВЕСТИЦИИ, ТУРИЗМ, ТУРИСТИЧЕСКАЯ ИНФРАСТРУКТУРА, МЕХАНИЗМ СОЗДАНИЯ.

АВТОРИ:

Бондар Наталія Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, Національний транспортний університет, Україна, 01010, м.Київ, вул. Суворова, 1.

Кошарний Владислав Олександрович, Національний транспортний університет, аспірант кафедри менеджменту, e-mail: vakosharnyi@gmail.com, тел. (067) 890-35-84, Україна, 01010, м.Київ, вул. Суворова, 1.

AUTHORS:

Bondar Natalia M. Candidate of Economic Sciences, Docent, National Transport University, Ukraine, 01010, Str. Suvorov, 1.

Kosharnyi Vladislav O. National Transport University, Postgraduate of the Department of management, e-mail: vakosharnyi@gmail.com, tel. (067) 890-35-84, Ukraine, 01010, Str. Suvorov, 1.

АВТОРЫ:

Бондарь Наталия Николаевна, кандидат экономических наук, доцент, Национальный транспортный университет, Украина, 01010, Киев, ул. Суворова, 1.

Кошарный Владислав Александрович, Национальный транспортный университет, аспирант кафедры менеджмента, e-mail: vakosharnyi@gmail.com, тел. (067) 890-35-84, Украина, 01010, Киев, ул. Суворова, 1.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Бідняк М.Н. доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту Національного транспортного університету, Київ, Україна.

Загорулько В.М. доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу та ресурсозабезпечення Національного авіаційного університету, Київ, Україна.

REVIEWERS:

Bidnyak M.N. Doctor of Technical Science, Professor, Head of Department of Management National Transport University, Kyiv, Ukraine.

Zagorulko V.M. Doctor of Economics, Professor, Head of Department of Marketing & Resourcing National Aviation University, Kyiv, Ukraine.